

Vuoden 2026 talousarvion laadintaohje

Kaupunginhallitus 23.06.2025 § 172
287/02.02.00/2025

Valmistelija

Hallintojohtaja Liisa Salo 17.6.2025

Valtiovarainministeriön julkaiseman kesän 2025 Taloudellisen katsauksen mukaan Suomen talous kääntyi vuoden 2024 aikana taantuman pohjalta kasvuun, vaikka vuositasolla bruttokansantuote oli 0,1 prosenttia vuotta 2023 pienempi. Alkuvuoden 2025 tietojen perusteella talouskasvun piristymisen on jatkunut vuodenvaihteen jälkeen. Talouden kasvua varjostaa Yhdysvaltojen tullipolitiikka ja ylipäättään kauppa- ja geopolitiikan tuoma epävarmuus. Toisaalta kysyntää ovat lisäämässä kasvavat panostukset Euroopassa puolustukseen ja infrastruktuuriin. Talouskasvua edesauttaa myös korko- ja inflaatiotason aleminen.

VM ennustaa bruttokansantuotteen kasvavan 1,0 prosenttia vuonna 2025, 1,5 prosenttia vuonna 2026 ja 1,7 prosenttia vuonna 2027. Työttömyysasteen ennustetaan olevan 9,3 prosenttia kuluvana vuonna, 8,8 prosenttia vuonna 2026 ja 8,3 prosenttia vuonna 2027. Työllisyysasteen arvioidaan olevan 76,4 prosenttia vuonna 2025, 77,0 prosenttia vuonna 2026 ja 77,8 prosenttia vuonna 2027.

Kevään 2025 Kuntatalousohjelman mukaan kuntien toimintamenot kasvavat vuosina 2026–2029 pääasiassa hintojen kasvun vuoksi. Kuntien tehtävät painottuvat lasten ja nuorten palveluihin, kuten varhaiskasvatukseen ja koulutukseen, joiden yhteenlaskettu palvelutarve on laskeva pitkään jatkuneen syntyvyyden laskun vuoksi. Koska kuntasektori on hyvin henkilöstövaltainen, vaikuttaa kunta-alan palkkasopimusratkaisu kunta-alan kustannuskehitykseen merkittävästi. Kustannuskehitystä kuvaava peruspalvelujen hintaindeksi on vuosina 2026–2029 noin 3,3 prosenttia vuodessa.

Kuntien toimintatulojen kasvu on vuosina 2026–2029 hidasta. Sote-kiinteistöjen vuokrasopimusten päättymisen ja uudelleenneuvottelut heikentävät kuntien vuokratuloja merkittävästi vuodesta 2026 alkaen.

Valtionosuuksien kehitys vaihtelee huomattavasti eri vuosina ja niiden kasvua hidastaa vuonna 2026 osana sopeutustoimia tehtävät pysyvät valtionosuusleikkaukset sekä vuoteen 2027 saakka mm. sote-siirtoon liittyvien takautuvasti perittävien valtionosuuksien leikkaus ja hallituksen päättämä yhden prosenttiyksikön indeksijarru.

Verotulot ovat edelleen kuntien merkittävin tulonlähde. Niiden kasvu paranee suhdannetilanteen myötä yltäen vuosina 2026–2029 keskimäärin 4,3 prosentin vuotuisen kasvuun.

Kuntatalouden vuosikate heikkenee vuonna 2025 noin 600 miljoonalla eurolla 2,9 miljardiin euroon, ja toiminnan ja investointien rahavirta noin -1,6 miljardiin euroon, jossa se pysyy myös vuosina 2026–2027

Painelaskelman mukaan kuntatalouden vuosikatteet eivät riitä nettoinvestointeihin. Negatiiviset toiminnan ja investointien rahavirrat uhkaavat kasvattaa lainakannan 28,5 mrd. euroon vuonna 2029.

5.5.2025 julkaistun Kuntaliiton valtakunnallisen veroennustekehikon mukaan kunnallisveron tuotto kasvaa kuluvana vuonna 2,0 prosenttia vuodesta 2024. Vuonna 2026 kunnallisen tuloveron tilitysten ennustetaan kasvavan 5,5 prosenttia kuluvasta vuodesta. Kuntien arvioidaan saavan vuonna 2025 yhteisöveroa 7,8 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2024. Vuonna 2026 yhteisöveron tilitysten arvioidaan kasvavan 6,7 prosenttia vuoden 2025 tasosta. Kiinteistöveron tuoton arvioidaan kuluvana vuonna kasvavan 1,1 prosenttia vuodesta 2024. Vuonna 2026 kiinteistöveron tuoton ennustetaan kasvavan 1,3 prosenttia kuluvan vuoden tasosta.

6.5.2025 julkaistun kuntakohtaisen ennusteen mukaan Kauhavan kaupungin saama kunnallinen tulovero pienenee kuluvana vuonna 4,0 prosenttia vuoden 2024 tasosta. Vuoden 2025 budjetoituun määrään verrattuna tuloveroa ennustetaan kertyvän 0,7 miljoonaa euroa vähemmän. Vuonna 2026 kunnallisveron tuoton arvioidaan kasvavan 8,0 prosenttia vuoteen 2025 verrattuna, euroissa 2,0 miljoonaa euroa. Vuonna 2025 yhteisöveron tuoton ennustetaan olevan budjetoidun mukainen, mikä on 1,8 prosenttia pienempi kuin vuoden 2024 tuotto. Vuonna 2026 yhteisöveroa odotetaan kertyvän 8,5 prosenttia kuluvaa vuotta enemmän. Kiinteistöveron tuotto kasvaa 8,4 prosenttia vuonna 2025, mutta vain 0,4 prosenttia vuodesta 2025 vuoteen 2026 mikäli veroprosentteihin ei tehdä muutoksia. Vuoden 2025 talousarviossa esitettyyn vuoden 2026 taloussuunnitelman mukaiseen verotuloarvioon nähden verotuloja arvioidaan saatavan vajaa 0,1 miljoonaa euroa enemmän.

Vuoden 2026 valtionosuuksien määrästä on käytettävissä alustavat arviot. Valtionosuus koostuu kolmesta osasta, valtiovarainministeriön hallinnoimista kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja veromenetysten korvauserästä sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisesta valtionosuusrahoituksesta, jota hallinnoi opetus- ja kulttuuriministeriö.

Alustavien laskelmien mukaan kuntien saamat valtionosuudet kasvavat vuodesta 2025 vuoteen 2026 noin 166 miljoonalla eurolla (+4,1 %). Asukasta kohti kunnat saavat ensi vuonna valtionosuuksia keskimäärin 751 euroa, mikä on 25 euroa enemmän kuin kuluvana vuonna. Alustavassa laskelmassa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukainen valtionosuus on saman tasoinen kuin vuonna 2025.

Kuntaliiton 13.6.2025 julkaiseman valtionosuuslaskelman mukaan Kauhavan kaupunki saisi valtionosuutta vuonna 2026 noin 16,7 miljoonaa euroa, mikä on 0,8 miljoonaa euroa kuluvaa vuotta enemmän. Asukasta kohti laskettuna Kauhavan kaupungin saaman valtionosuuden arvioidaan olevan 1.113 euroa, mikä on 62 euroa enemmän kuin vuonna 2025. Kauhavalla valtionosuutta pienentää ns. Paras-lainsäädäntöön perustunut ns. pienten lukiodien valtionosuuden poistuminen vuodesta 2026 alkaen.

Kaupungin taseessa on 18,0 miljoonan euron ylijäämäpuskuri. Kuluvan vuoden talousarvio on laadittu noin 0,1 miljoonaa euroa ylijäämäiseksi. Alkuvuoden toteumaan peilaten vuoden 2025 tulos tulee olemaa budjetoitua heikompi ja saattaa jopa painua alijäämäiseksi.

Vuodelle 2026 talouden tavoitteeksi asetetaan vähintään nollatulos. Kauhava 2030 -kaupunkistrategian yhtenä painopisteenä on vahva kuntatalous, ja toimenpiteenä ylijäämäiset budjetit ja tilinpäätökset. Mittarina on taseen kertynyt ylijäämä, jonka tulisi kasvaa vuosittain 0,5 miljoonalla eurolla.

Osana talousarviota kaupungille laaditaan henkilöstösuunnitelma vuosille 2026–2028. Suunnitelma on palautettava talousarvioehdotuksen

yhteydessä. Talousarvioehdotukset, joihin sisältyy käyttötalous, henkilöstösuunnitelma ja mahdolliset investoinnit, on palautettava 19.9.2025.

Talousarvioon ja -suunnitelmaan sisältyvä henkilöstösuunnitelma tehdään sitovana. Henkilöstölisäyksiin suhtaudutaan kriittisesti.

Kunta-alan nykyiset työ- ja virkaehtosopimukset ovat voimassa 29.2.2028 saakka. Palkkoihin on tulossa suhteellisen korkeita, useassa erässä tulevia yleiskorotuksia, järjestelyeriä ja kehittämisohjelmaakorotuksia. Vuoden 2026 talousarviopalkat lasketaan korottamalla palkkoja kesäkuussa 2025 tulevien korotusten jälkeen 3,6 prosentilla. Lisäksi huomioidaan palkkoihin tulevat työkokemuslisät.

Vuoden 2026 talousarvion muut kuin palkkamäärärahat budjetoidaan enintään vuoden 2025 tasoon. Vuoden 2026 taloussuunnitelmassa huomioitua menoja pienentävät toimenpiteet ja vuoden 2025 aikana tietoon tulleet muutokset sekä muut kulujen vähentymiset ja tulojen lisäykset on huomioitava talousarviota laadittaessa.

Kauhavan kaupungin investoinnit ovat jo vuosia olleet selvästi suunnitelman mukaisia poistoja korkeammat. Kauhava 2030 -kaupunkistrategian mukaan investointitaso saa olla vuodesta 2025 alkaen enintään vuosipoistojen tasolla. Vuoden 2025 osalta tämä ei toteutunut. Kuluvan vuoden talousarviossa suunnitelmavuoden 2026 nettoinvestointien määräksi on päätetty 4,2 miljoonaa euroa ja vuoden 2027 2,6 miljoonaa euroa. Kun isot rakennusinvestoinnit on saatu tehty, kohdistuu painopiste tulevana vuosina kaupunkistrategian mukaisesti tulevana vuosina liikenneinfraan ja korjausinvestointeihin. Investointeja kohdistetaan myös käyttötaloutta tehostaviin hankkeisiin ja kunnallistekniikkaan.

Jotta investointitaso saadaan pidettyä sellaisena, että kaupungin lainakantaa pystytään alentamaan, annetaan investoinneille toimialakohtainen raami. Vuonna 2026 teknisten palvelujen nettoinvestoinnit saatat olla enintään 3,7 miljoonaa euroa, konsernihallinnon 0,4 miljoonaa euroa ja sivistyspalveluiden 50.000 euroa. Lainakantaa pystytään vähentämään vuosikatteen ja nettoinvestointien määrän erotuksella, edellyttäen että erotus on positiivinen. Esitetyllä investointitasolla lainakanta tulee pienemmäksi vain vähän ja kaupungin velkaantuneisuus pysyy suhteellisen korkeana vielä pitkään.

Talousarvion sitovuustasoa esitetään muutettavaksi vastaamaan uutta hallintosäännön henkilöstöorganisaatiota. Talousarvio laaditaan valtuustoon nähden sitovaksi toimialatasoisena. Toimielintasoisena talousarviota on erittäin haasteellista esittää, koska esimerkiksi kaupunginhallituksen alainen toiminta jakautuu kahdelle eri toimialalle eli konsernihallintoon ja elinvoimapaalveluihin. Lisäksi elinvoimapaalvelut kohdistuvat myös kaavoitus- ja lupalautakuntaan ja konsernihallinnon tehtäväalueeseen kuuluu mm. vaalien järjestäminen. Talousarvion selkeyttämisen kannalta se on järkevää laatia siten, että valtuustoon nähden sitovuustasot ovat konsernihallinto, elinvoimapaalvelut, sivistyspalvelut ja tekniset palvelut. Sitovuustaso on sama sekä käyttötalouden että investointien osalta. Toimielimet kuitenkin antavat omat talousarvioehdotuksensa ja ne yhdistetään talousarvioprosessin aikana toimielintasoisiksi. Toimielimet tulevat myös jatkossa seuraamaan määrärahansa riittävyyttä ja tuloarvionsa toteutumista. Valtuustoon nähden tilivelvollisia viranhaltijoita ovat edelleen kaupunginjohtaja ja

toimialajohtajat. Jokaiselle toimialalle myönnetään käyttötalouden osalta yksi sitova määräraha ja asetetaan niin ikään sitova tuloarvio.

Talousarviossa varataan määrärahat valtuuston hyväksymien tavoitteiden toteuttamiseen. Tavoitteet johdetaan vuonna 2023 hyväksytystä, vuoteen 2030 tähtäävästä kaupunkistrategiasta. Tavoitteiden toteutumisen seurantaan varten on asetettava soveltuvat mittarit ja tavoitearvot.

Valtuusto on vuoden 2025 talousarviossa määritellyt Kauhavan Vesi Oy:lle kolmen prosentin osinkovaatimuksen. Aikaisemmista vuosista poiketen Kauhavan Kaukolämpö Oy:lle ei asetettu osingonmaksuvelvollisuutta vuoden kuluvan vuoden talousarviossa.

Liitteenä on vuoden 2026 talousarvion laadintaohje. Ohje annetaan kaupungin omille toimialoille ja toimielimille. Muiden kaupungin rahoittamien organisaatioiden talousarvion laadinta on myös syytä ohjeistaa kaupungin oman talouden reunaehtojen ja liikkumavaran puitteissa.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Vesa Rantala

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus hyväksyy vuoden 2026 talousarvion ja vuosien 2027–2028 taloussuunnitelman laadintaohjeet liitteen mukaisena.

Tytäryhtiöistä Kauhavan Vesi Oy:lle ja Kauhavan Kaukolämpö Oy:lle asetetaan tavoitteeksi vuodelle 2026 sellainen tulos, josta voidaan maksaa omistajalle kahden prosentin tuotto sijoitetulle pääomalle (osakepääoma ja sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto).

Kaupunginhallitus edellyttää

- Järvilakeuden kansalaisopistolta, että Kauhavan kaupungin maksuosuus yhdistyksen vuoden 2026 menoihin on enintään 170.000 euroa;
- Järviseudun koulutuskuntayhtymältä ja Seinäjoen koulutuskuntayhtymältä toimintansa rahoittamista valtionosuusrahoituksella siten, että jäsenkunnilta ei peritä rahoitusosuuksia;
- Etelä-Pohjanmaan liitolta menotason / jäsenkuntien rahoitusosuuksien pitämistä vuoden 2025 talousarvion tasolla;
- Seinäjoen kaupungin ympäristöterveydenhuollolta kuntien vuoden 2026 maksuosuuksien pitämistä enintään vuoden 2024 tilinpäätöksen mukaisella tasolla; ja
- Kuntayhtymä Kympiltä kuntien maksuosuuksien budjetoimista ja toteutumista enintään vuoden 2025 valtionosuuslaskelmien laskennalliseen rahoituksen ja siirtymäkauden rahoituksen tasoisina.

Päätös

Kaupunginhallitus hyväksyi yksimielisesti kaupunginjohtajan ehdotuksen.

Lisätietoja

Hallintojohtaja Liisa Salo, puh. 050 330 5286,
etunimi.sukunimi@kauhava.fi
